

**KLEBELSBERG KUNO ÖSZTÖNDÍJ
SZAKMAI BESZÁMOLÓ**

**AZ OROSZ BIRODALOM KÜLÜGYI LEVÉLTÁRA
40-ES FONDJÁNAK
(OROSZORSZÁG KAPCSOLATA
MAGYARORSZÁGGAL [1720–1799])
FELTÁRÁSA**

DINNYÉS PATRIK

MOSZKVA – EGER, 2018

Tartalom

1. A kutatást végző személy.....	3
2. A kutatás témája: Az Orosz Birodalom Külügyi Levéltára 40-es fondjának (Oroszország kapcsolata Magyarországgal [1720–1799]) feltárása.....	3
3. A kutatás helyszíne: Oroszország, Moszkva, az Orosz Birodalom Külügyi Levéltára	4
A kutatás ideje, időtartama: 2018. május. 4. – 2018. június 11.	4
4. A kutatott gyűjtemények, az átnézett irat- és dokumentumállagok és a találatok ismertetése (tételes találati jegyzékkel).....	5
1-es gyelo: Máriássy [Oroszországban egykor szolgált] magyar ezredes emlékeztetője arról a kéréséről, hogy az orosz követ Cárgrádban [Konstantinápolyban] erősítse meg, hogy a Portával való szerződésalkötés alkalmával említésre kerül Rákóczi fejedelem is.....	6
2-es gyelo: Akta Máriássy ezredes a török határhoz való indulásáról, a kijevi kormányzóságon keresztül.	7
3-as gyelo: Akta a magyar nemes Jávorka Ádám, Cárgrádból Oroszországba érkezéséről, aki levelet hozott Rákóczi fejedelemtől és Nyepljujevtől [cárgrádi orosz követ] jelentéseit, Szemjon Pilarin doktor futár helyett. Jávorka visszaindulása Cárgrádba.	7
4-es gyelo: II. Rákóczi Ferenc fejedelem részvétnyilvánító levele I. Katalinnak I. Péter halála kapcsán, és üdvözlője trónra lépése alkalmából.	8
5-ös gyelo: Rákóczi [József] fejedelem manifesztuma arról, hogy a török szultán protektorátusába vette őt és megígérte támogatását a küszöbön álló háborúban. Cárgrádban kiadva.	9
6-os gyelo: A magyar-cseh királynő [Mária Terézia] és a porosz király [II. Frigyes] drezdai [béke]szerződése. (nyomtatott dokumentum, francia nyelvű)	10
7-es gyelo: Bizonyítékok Francois Michael Ljubiz Prokopovitschnak a magyar lázadásban való részvételéről. (1796. december 21; 1798. szeptember 10; 1799. február 15.)	11
8-as gyelo: Mária Terézia magyar királynő körlevelei a külszolgálaton lévő magyar diplomaták számára, amelyeket átadott Hohenholz magyar rezidens, Besztuzsev-Rjumin kancellárnak. (1744. augusztus 7.)	11
Összefoglaló táblázat.....	12
5. Az ösztöndíjjal kapcsolatos gyakorlati észrevételek (beleértve a többi ösztöndíjas számára hasznos tanácsokat is)	13
6. Mellékletek	15
Tételes jegyzék.....	15
Beszkennelt tételek listája	16
Kérelem szkennelésre.....	17

1. A kutatást végző személy

Dinnyés Patrik vagyok, harmadéves doktorandusz az egri Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájában. Kutatási területem a Habsburg Monarchia 18. századi keletpolitikája, különösen az osztrák–orosz kapcsolatok. Disszertációmban II. József német-római császár két oroszországi útját (1780, 1787) tárom fel. Moszkvában, – idén a Klebelsberg Kuno Ösztöndíjnak köszönhetően – már harmadik alkalommal volt lehetőségem kutatásokat végezni. Első alkalommal 2015-ben oroszországi részképzésen vettem részt a Balassi Intézet jóvoltából, ezalatt önszorgalomból végezhettem kutatásokat a Régi Dokumentumok Levéltárában (Российский государственный архив древних актов – РГАДА/RGADA) a mesterképzésen írt szakdolgozatomhoz (Az orosz külpolitika szerepe Lengyelország első felosztásában [1772]), majd 2017-ben Campus Mundi szakmai gyakorlat során már a disszertációmhoz folytattam kutatásokat az Orosz Birodalom Külügyi Levéltárában (Архив внешней политики Российской империи – АВПРИ/AVPRI).¹

2. A kutatás témája: Az Orosz Birodalom Külügyi Levéltára 40-es fondjának (Oroszország kapcsolata Magyarországgal [1720–1799]) feltárása

A 2017-es kutatómunkám során akadtam a 40-es fondra, amely kifejezetten az orosz–magyar kapcsolatot érintő dokumentumokat tartalmaz a 18. századból: Oroszország kapcsolata Magyarországgal (1720–1799) (Сношения России с Венгрией [1720–1799]). A fond útmutató kutatólapja szerint 1960 óta csak két alkalommal kérték ki (1960-as és 2002-es dátummal) az útmutatót. Ebből már eleve arra lehetett következtetni – még ha néhányan ismerték is az egyes gyelok pontos jelzetét (tehát kikérésükhöz nem volt szükség az útmutatóra) –, hogy az elmúlt évtizedekben (sőt, tekintve Oroszország 20. századi történetét, nem túlzás az évszázad kifejezés használata sem) sok szem nem láthatta a szóban forgó fondot. 2017-ben még csak a fond és az egyes gyelok címeit írtam fel – mivel nem gondoltam, hogy egy olyan iratsomagról van szó, amit még nem tártak fel. Bízva abban, hogy a szóban forgó fond számomra is hasznos lehet (készülő doktori disszertációmban II. József német-római császár oroszországi útjaival foglalkozom), hazaérkezésem után elkezdtem keresni a magyar szakirodalomban a 40-es fondra való hivatkozásokat, azonban egyetlen olyan munkát sem találtam, ahol hivatkoztak volna rá. A 18. századdal foglalkozó magyar történészek részéről eleve alacsony az AVPRI említettsége, de azért nem teljesen mellőzött. Így például Köpeczi Béla egyik tanulmányában hivatkozik az AVPRI állományában lévő forrásra, de erről majd a 4. gyelo kapcsán írok bővebben. Miután tehát nem sikerült az itthoni szakirodalomban nyomát lelteni a 40-es fondnak, felvettem a kapcsolatot a Magyar Nemzeti Levéltárral, hogy nekik van-e tudomásuk az anyagról, de sem a hungarika jelentések, sem pedig a mikrofilmjegyzékek között nem találták nyomát a szóban forgó fondnak. Ezt követően nyújtottam be pályázatomat, amiben arra vállalkoztam, hogy feltárom a 40-es fondot.

¹ Ahogy a többi orosz levéltárban, úgy a Külügyi Levéltárban is a dokumentumok kategorizálásánál a fond (фонд), opis (опись = állag) és gyelo (дело = akta) kifejezéseket használja. Mivel oroszországi levéltárakban őrzött forrásokról van szó, megtartottam az ottani jelzését az egyes lapoknak. Így a beszámolóban több helyen is előfordul az „об” kifejezés. Ez azt jelenti, hogy az az adott lap másik oldalán (оборотная сторона листа) található az adott rész.

3. A kutatás helyszíne: Oroszország, Moszkva, az Orosz Birodalom Külügyi Levéltára

Ahogy fentebb már írtam, az AVPRI-ben első alkalommal 2017-ben kutattam, amikor Campus Mundi szakmai gyakorlattal töltöttem 3 hónapot Moszkvában. Mivel a kutatási engedély beszerzése akkor nagyon hosszadalmas volt, idén ezt igyekeztem előbb elintézni. Siklós né dr. Kosztricz Annának, a moszkvai Magyar Levéltári Intézet levéltári delegátusának és Olga Khavanovának, az Orosz Tudományos Akadémia Szlávstudományok Intézetének főmunkatársának itt szeretnék köszönetet mondani, amiért ismételten segítségemre voltak a kutatási engedély megszerzésében. A Klebelsberg Kuno Ösztöndíj kihirdetésének időpontjában már biztosan késő lett volna elindítani a kutatási kérelem intézését, ezért – bár az eredményről még nem tudhattam – már előtte benyújtottam a kérelmemet. Így is csak a megérkezésemet (május 4.) követő héten vehettem át az engedélyt és kezddhettem meg a munkát. Sajnos arról nem lehetett információt szerezni, hogy pontosan mikorra fog elkészülni az engedély (a kérés érkezés időpontját eszerint terveztem volna meg), és további nehézséget jelentett, hogy a Pályázatkezelő tájékoztatása szerint a pályázatot június 30-ig be kellett fejeznom, illetve hogy a moszkvai Magyar Kulturális, Tudományos és Tájékoztatási Központ csak június közepéig tudott szállást biztosítani. Utóbbi miatt, hogy az 1 hónapos ösztöndíjat ki tudjam tölteni, már május elején ki kellett utaznom. Ettől, a nyilvánvalóan Intézeten felül álló nehézségen kívül a moszkvai Magyar Intézet mindenben segítségemre volt, amiért rendkívül hálás vagyok, név szerint különösen Hegyi Anita igazgatónak, Kozlov Sándor kulturális attasénak és különösen a már említett Siklós né dr. Kosztricz Annának. Azt is mindenképpen fontos megjegyezni, hogy a moszkvai Magyar Intézet központi elhelyezkedése rendkívül sokban járult hozzá a kutatás sikerességéhez. A jelentős levéltárak és könyvtárak mind könnyen megközelíthetőek a belvárosban elhelyezkedő Intézetből. Tudomásom szerint azonban átépítés és funkcióváltás miatt kutatókat most nyártól már nem lehet elhelyezni az Intézetben. Az eddigi tapasztalataim alapján egyértelműen sajnálatos változás, nagy veszteség a Moszkvában kutató magyar kutatók számára, ha ez végleges marad.

Miután a kutatási engedélyt megkaptam, már a Külügyi Levéltárban is kaptam segítséget. Úgy gondolom, hogy ez elsősorban annak tudható be, hogy a levéltári alkalmazottak – akik a kutatókkal érintkeznek – emlékeztek rám, és tapasztalhatóan szívélyesen fogadtak. Természetesen ez a segítőkészség nem terjedhetett túl a levéltár esetenként merev korlátain. Mivel egyetlen fond egyetlen opiszáról van szó, így a dokumentumok kikérésének hosszadalmassága nem okozott gondot, az egész 40-es fondot kikérhettem egyben. Sokkal inkább okozott gondot az, hogy a kikért dokumentumokat csak korlátozott mennyiségben lehetett sokszorosítani, ennek következtében a feltáró munkát ott helyben kellett elvégezni, nem tudtam az egyébként nem nagy mennyiségű iratanyagot teljes egészében hazahozni.

A kutatás ideje, időtartama: 2018. május. 4. – 2018. június 11.

Ahogy azt már írtam, a kiutazásomra május 4-én került sor, pénteki napon. Bár tudtam, hogy aznap már nem fogok tudni elmenni a Levéltárba akkor sem, ha megkapnám a kutatási engedélyt, mégis szükséges volt akkor megkezdenem az egy hónapos ösztöndíjas időszakot, mivel első körben csak június 4-ig kaptam szállást a moszkvai Magyar Kulturális, Tudományos és Tájékoztatási Központban. Úgy utaztam ki tehát, hogy a kutatási engedély még nem készült el (az biztos volt, hogy meg fogom kapni, erről addigra már kaptam tájékoztatást), és hogy

közeledett a május 9-i állami ünnep, aminek következtében két napon keresztül nincsenek nyitva az állami intézmények. A korai kiutazásnak azonban mégis volt eredménye, hiszen már hétfőn sikerült elérni a Levéltárat, ahol ígéretet kaptam, hogy még a héten lesz továbblépés az ügyben, csütörtökön (az állami ünnep másnapján) pedig már mehettem is a kutatási engedélyért. Ezen a napon a dokumentumot is kikértem, így a munka a következő héten már el is kezdődhetett. Sajnos addig, amíg nem volt meg a kutatási engedély, nem tudtam a dokumentum kérelmemet leadni, viszont a leadástól követően, legjobb esetben is minimum 3–4 munkanap, mire a raktárból kihozzák. Véleményem szerint ennek az az oka, hogy a kutatóterem nem túl nagy méretű, így egy napra csak néhány kutatónak tudnak helyet biztosítani. A kutatás időtartamával kapcsolatban még részletesebben megemlíteném, hogy a biztosított szállásnak megfelelően, a kutatási kérelmemet is június 4-ig kértem, azonban miután sikerült egy héttel meghosszabbítani a szállásom, a Pályázatkezelővel egyeztetve június 11-ig maradtam. A plusz egy hetet természetesen már saját költségen töltöttem ott. A kutatómunka kezdetének csúszását ezzel a plusz egy héttel sikerült korrigálnom és bepótolnom, illetve ennek köszönhető, hogy sikerült a dokumentumok egy részét szkennelt változatban hazahoznom.

4. A kutatott gyűjtemények, az átnézett irat- és dokumentumállagok és a találatok ismertetése (tételes találati jegyzékkel)

A 40-es fond csak egy opiszból, azon belül 8 gyeloból áll. A 8 gyelo 1720–1799 közötti dokumentumokat tartalmaz. A 8 gyelonak több mint a fele, 5 db kapcsolódik valamilyen módon II. Rákóczi Ferenchez, 2 db Mária Teréziához, és 1 db a jakobinus mozgalomhoz. A következőkben röviden beszámolnék az egyes gyelok felépítéséről, különösebben nem részletezve a szövegek pontos tartalmát, az azokban előforduló személyeket, és a dokumentumok keletkezésének történelmi körülményeit. Természetesen ezt a munkát is szeretném a közeljövőben elvégezni, majd publikálni, lehetőség szerint a *Lymbusban*. A tervezett tanulmány megírása azonban a kitűzött célok sokrétűsége miatt még több munkát igényel. Most például csak megemlítem a dokumentumokban szereplőket, a tanulmányban viszont szeretnék mindenkit röviden bemutatni, ezzel is gyarapítva a magyar nyelven elérhető, 18. századi orosz diplomaták és jelentős személyek alapvető életrajzi adatainak számát.

A Külügyi Levéltár szabályzata szerint csak maximum 20 oldalt lehet lefénymásoltatni/beszkenneletni. Bár ezt a mennyiséget ingyenesen, többet azonban még fizetés ellenében sem, tehát erre az Ösztöndíj dologi keretét sem tudtam igénybe venni. Köszönhetően az alkalmazottak felém tanúsított pozitív hozzáállásának, végül 24 oldal másolását engedélyezték, amely a hazautazásom előtti napokban el is készült, egy kisméretű CD-n adták át (ennek tartalmát csatoltam az elektronikusan elküldött beszámolóhoz). Mivel eddig ismeretlen dokumentumokról volt szó, és biztos volt, hogy az egészet egyből nem tudom lemásoltatni, a dokumentumok kiválasztásánál az a szempont vezérelt, hogy azokat a gyelokat helyezzem előtérbe, amelyeket a meglévő kereten belül teljes egészében le tudok másoltatni. Azokról a dokumentumokról viszont, amelyekről feltételeztem, hogy máshol is elérhetőek, eleve úgy vélekedtem, hogy nem szükséges lemásoltatni. Az esetleges eltérésekért azonban ezeket is végiglapoztam, és ahol találtam kiemelés vagy bejegyzést, azt rögzítettem. Mindezek után elmondhatom, hogy az összesen 8 gyeloból hármat sikerült teljesen lemásoltatni, egyet pedig részben, de a fennmaradó rész is elvileg elérhető Magyarországon. Erről részletesebben a 4-es gyelo alatt fogok írni. Két gyelo volt, amely a „máshol is elérhető” kategóriába tartozott, így azokról eleve nem terveztem másolat készítést, amit az is indokolt, hogy ezek nélkül is még

31 oldalt kellett volna még lemásoltatni. Minderre vonatkozóan már írtam kérelmet a moszkvai Magyar Levéltári Intézet delegátusának.

Még annyit jegyeznek meg, hogy miután beadtam a kérelmet a szkennelésre, le kellett ülnöm a Külügyi Levéltár egyik felsővezetőjével, akinek több kérdése is volt hozzám:

1. Pontosan miért van szükségem ezekre az iratokra?

2. Miért különbözik a kutatási engedélyemen szereplő korszakhatár a dokumentumgyűjtemény által felölelt időtől?

3. Miért szkennelt változatot kérek, nem lenne-e elég csak a fénymásolat?

Kérdéseire a válaszaim a következők voltak:

1. Elmagyaráztam, hogy egy olyan dokumentum-együttesről van szó, amelynek egyes dokumentumait, bár már magyar kutató is vizsgálta (Pl. Gebei Sándor vagy Köpeczi Béla), összességében a magyar tudományos életben nem ismert, sőt, a Magyar Nemzeti Levéltárnak sincs róla tudomása. Annak ellenére sem, hogy az egyik dokumentumnak a fénymásolata Magyarországra is eljutott. A levéltári vezetővel való egyeztetés alkalmával sem voltam tisztában azzal, hogy a feltárandó dokumentum fog-e újat hozni a magyar történetírás számára, de azt elmondhattam, hogy mivel hungarika iratokról van szó, feltárásuk és lemásolásuk mindenképpen szükséges.

2. A 40-es fondban szereplő dokumentumok 1720–1799 közöttiek, mindez a 2017-es moszkvai kutatásomnak köszönhetően, már a kutatási terv leadása előtt ismeretes volt számomra. Úgy tűnt azonban, hogy könnyebb (gyorsabb) lesz a 2017-es kutatási engedélyemet újra elfogadtatni, mint egy egészen újat kérni a Külügyi Levéltárban. A 2017-ben beadott kérelmemben a doktori kutatásomhoz igazodva, a 18. század második feléből származó anyagokhoz kértem kutatási engedélyt, tehát ezt újítottam meg a Klebensberg Kuno Ösztöndíj benyújtása után. Mint utólag kiderült, ez végül okozhatott volna nehézséget a dokumentumok másolásában, de ezt a lépést aligha lehetett volna elkerülni, hiszen könnyen lehet, hogy ha új témával (pontosabban új korszakhatárokkal) adom be a kérvényt, akkor túl sokat késik annak kiállítása.

3. Az utolsó kérdésnek két oka volt: nem volt biztos, hogy a szóban forgó dokumentumokat be tudják szkennelni (a dokumentumokat nem pusztán csak befényképezik, hanem ténylegesen szkennelik), de ha állapotuk meg is engedi, akkor is a fénymásolás sokkal gyorsabb lenne, így inkább azt javasolják. A szkennelést azért támogattam, mert akkor a kutatók tényleg az eredeti dokumentumokat láthatják majd itthon is, így erre a válaszom az volt, hogy amennyiben még hazautazásom előtt el tudják készíteni a szkennelést, azt kérem, ha nem, akkor megelégszem a fénymásolattal. Az 1 héttel eltelt hazautazásom előtt 3 munkanappal megkaptam a szkennelt képeket tartalmazó lemezt.

1-es gyelo: Máriássy [Oroszországban egykor szolgált] magyar ezredes emlékeztetője arról a kéréséről, hogy az orosz követ Cárgrádban [Konstantinápolyban] erősítse meg, hogy a Portával való szerződésalkötés alkalmával említésre kerül Rákóczi fejedelem is.

Orosz cím: Мемориал венгерского полковника Мариаша с просьбой о том, чтобы российский посланник в Царьграде подтвердил, что при заключении трактата с Портой будет упомянут князь Ракоций (Р.)

Év: 1720

Nyelv: latin

Oldalak: 1, 1oб, 2oб

Állapot: részben beszkenelve (1, 1oб), fennmaradó rész kiírva (2oб)

Az első gyeloban Máriássy Ádám, kuruc generális levele olvasható: a levél latin nyelvű, és csak önmagában alkotja az 1-es gyelot, orosz fordítás sincs hozzá. Az összesen két oldalas szöveg az 1 és 1o6 lapokon található. A végén olvasható aláírásból és keltezésből megtudhatjuk, hogy Máriássy Ádám 1720. január 12-én, Szentpéterváron írta a levelet.² A 2o6 lap bal alsó sarkában még annyi szerepel, hogy a levelet az államkancellárnak adta át Máriássy Ádám, magyar ezredes, 1720. január 14-én, tehát két nappal a levél megírása után.³

2-es gyelo: Akta Máriássy ezredes a török határhoz való indulásáról, a kijevi kormányzóságon keresztül.

Orosz cím: Дело об отправлении полковника Мариаша до турецких границ через Киевскую губернию.

Év: 1720

Nyelv: orosz

Oldalak: 1, 1o6, 2, 3, 4, 5, 6, 6o6, 7, 7o6

Állapot: olvasható részek teljesen begépelve, szkennelés szükséges

A gyelo 10 írott oldalból áll, amelyben összesen 6 különböző szöveg található. A szöveg több helyen is nehezen olvasható, különösen a kihúzások és azok javításai esetében, így ennek a gyelonak a szkennelése mindenképpen szükséges még. Hogy miért a sok áthúzás és javítás, arra még nem sikerült választ találni. A dokumentumokat két csoportba sorolnám: a 3. és 4. lapok kivételével mindegyik Máriássy útjáról szólnak, említve benne a számára biztosítandó feltételekről és a vele kapcsolatba kerülőkről. A 3. lap egy latinbetűkkel írt névsor, amely azok nevét tartalmazza, akik Máriássyval utaztak („Mitt von Mariassi”). A nevek kiolvasásában segítségemre volt a 4. lap, amin ugyanez a lista olvasható, de cirill betűs átírással („с поковникуму Мариасиму”). Eszerint az útítárs volt: Corneth Joan Kabo, Michael Szepessy és Franciscus Laticz.⁴ Róluk ennél többet nem árul el a gyelo, illetve egyelőre még a magyar szakirodalomból sem sikerült többet megtudnom. Rajtuk és Máriássyn kívül, a szövegben még említésre kerül I. Péter cár, Jurij Fjodorovics Scserbatov herceg⁵, és a kijevi kormányzó, Pjotr Alekszejevics Golitsin herceg.⁶

3-as gyelo: Akta a magyar nemes Jávorka Ádám, Cárgrádból Oroszországba érkezéséről, aki levelet hozott Rákóczi fejedelemtől és Nyepljujevtől [cárgrádi orosz követ] jelentéseit, Szemjon Pilarin doktor futár helyett. Jávorka visszaindulása Cárgrádba.

Orosz cím: Дело о приезде из Царьграда в Россию венгерского шляхтича Адама Ягорка с пмсмом от князя Р. и донесениями от Неплюева вместо курьера доктора Семена Пиларина. Отправление Ягорки обратно в Царьград.

Év: 1724

Nyelv: orosz

² „Peterburgi 12 Jan: 1720. Humillimus Servus Adamus Mariasi [?]”

³ „Мемориаль паданно Государстваному Канцляру от венгерского полковника Адам Мариясы Генваря 14 дня 1720 году.”

⁴ Az orosz lista: „Корне Иванъ Кабо, Михаило Специи, Франць Латычъ”.

⁵ Юрий Федорович Щербатов (?–1737).

https://ru.wikisource.org/wiki/РБС/ВТ/Щербатов,_Юрий_Федорович

⁶ Петр Алексеевич Голицын (1660–1722)

Oldalak: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8o6, 9, 9o6, 10, 10o6, 11, 12, 12o6, 13

Állapot: részben begépelve (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 9o6, 11), szkennelés szükséges

Máriássy Ádámhoz hasonlóan, Jávorka Ádám is mint Rákóczi küldötte érkezett Szentpétervárra. Vele foglalkozik az összesen 12 szövegből 6 biztosan, míg a címben is említett Pilarin doktorral 2. A fennmaradó szövegek nagy része nehezen olvasható⁷, így tartalmuk kétséges. Emiatt azonban szükséges ennek a gyelonak is a szkennelése.

Elképzeltető, hogy másik fondból (vagy akár levéltárból) került ez a gyelo a 40-es fondba, mivel minden lap tetején található egy fekete tollal írt szám is (780-assal kezdődően, de a számozás nem minden esetben követi egymást, ezután például a 767-es következik), amit ceruzával áthúztak, majd a szöveget tartalmazó lapokra szintén ceruzával írtak egy másik számot (1-essel kezdődően), amely már nyilvánvalóan a dokumentum mostani, 40-es fondon és 3-as gyelon belüli helyére utal. A 2-es és 3-as lapokon található szövegek feloldásánál segítségemre volt, hogy egyik a másiknak – ha nem is teljesen pontos, de nyilvánvalóan – másolata. A 3-as lapon az aláírás és keltezés részletesebb, igaz, nehezen olvashatósága miatt lemásolni és megfejtetni nem sikerült.

Ennél az iratsomagnál mindenképpen szóra érdemes a 7-es lapon található pecsét. Bár nem teljesen ép és a rajta lévő szöveg nem is olvasható, de az egyértelműen látszik, hogy Sárkányölő Szent Györgyöt ábrázolja, ez pedig arra enged következtetni, hogy ez a levél Moszkvában íródott. A dokumentumok keltezésénél gyakran (de nem minden esetben) csak dátumot, illetve aláírást találhatunk, helysége utaló megjegyzéseket csak elvétve.

4-es gyelo: II. Rákóczi Ferenc fejedelem részvétnyilvánító levele I. Katalinnak I. Péter halála kapcsán, és üdvözlőlevele trónra lépése alkalmából.

Orosz cím: Письмо князя Р. имп. Ек. I. с соболезнованием по случаю кончины П. I. и поздравлением с восшествием на престол.

Év: 1725

Nyelv: latin, orosz

Oldalak: 1, 3, 4, 4o6, 5, 6, 6o6, 7, 7o6

Állapot: részben beszkenneelve (6, 6o6, 7, 7o6), fennmaradó rész szkennelése szükséges

A 40-es fond talán legértékesebb dokumentuma, II. Rákóczi Ferenc első levele, amelyet az éppen hatalomra került I. Katalinnak küldött. Ennek az eddig általam felfedezett egyetlen magyarországi recepciójáról már tettem említést: Köpeczi Béla a *Magyar Tudomány*ban megjelent egyik tanulmányában⁸ idéz ebből a levélből. Sajnos a szerző pontos jelzetet nem közölt, csak annyit, hogy a levél lelőhelye: „Архив Внеснежполитики России. Тörök kapcsolatok. 1725. április 8. Moszkva.”⁹ Ő tehát a „Török kapcsolatok” fondjából hivatkozik a levélre, ami viszont az általam vizsgált 40-es fondban is benne van. A feltárás alatt, a fond használati adatlapjából kiderült, hogy erről, a 40-es fondban megtalálható levélről éppen Köpeczi Béla kérésére 1985-ben készítettek fénymásolatot: „4–5. lapokat 1985. febr. 25-én lefénymásolták a

⁷ Gyakorlatilag olvashatatlan az 1-es, a 8-as, a 12-es, a 12o6 és a 13-as lap, míg nehezen, de azért olvasható a 10-es és a 10o6. A dokumentumok sorrendisége miatt azonban feltételezhető, hogy az 1-es lap is Jávorka Ádám utazásával kapcsolatos.

⁸ Köpeczi Béla: II. Rákóczi Ferenc külpolitikája. In: *Magyar Tudomány*. 2003/6. 692–698.

⁹ Köpeczi Béla: II. Rákóczi Ferenc külpolitikája. In: *Magyar Tudomány*. 2003/6. 697.

Magyar Népköztársaság kulturális minisztere, Köpeczi Béla számára.”¹⁰ Emiatt a legvalószínűbbnek azt tartom, hogy a szóban forgó tanulmányban Köpeczi Béla egyszerűen csak tévesen jelölte meg az adott forrás pontos lelőhelyét, vagy esetleg a török fondban is van egy orosz nyelvű másolata a levélnek és abból idézett a szerző. Mivel az idézett rész eredeti szövegét nem, csak a magyar fordítást közölte, ezért nem tudhatjuk, hogy a latin eredetiből vagy egy orosz másolatból idézett-e (az 1985-ös fénymásolási kérelemben feltüntetett oldalakon a latin nyelvű eredeti található). Mivel nem az utolsó tétele a 40-es fondnak a szóban forgó levél, így azt kizárhatjuk, hogy Köpeczi kutatása óta került volna át a magyar fondba a dokumentum. Sajnos a kutatás alatt nem volt lehetőségem a török fondban megkeresni a levelet. Igaz, mivel pontos jelzetet nem adott meg Köpeczi Béla, így a feladat még bonyolultabb, hiszen, ha ki is kérhettem volna a török fondot, annak terjedelme nyilván sokkal nagyobb, mint a magyaré. Így a kérdés egyelőre eldöntetlen maradt, de a későbbiekben ezt is szeretném tisztázni.

Ám nem ez az egyetlen Magyarországra jutott másolat, hiszen ugyanúgy a használati adatlapból megtudtam, hogy a kétezres években (a pontos dátum nem volt kiolvasható) a budapesti Orosz Nagykövetség is megkérte a dokumentum fénymásolatát.¹¹ Ebből kifolyólag, és a szkennelési lehetőségek korlátozottsága miatt, az eredeti latin nyelvű szöveget (л. 4–5) nem, csak az azt követő, korabeli orosz fordítást (л. 6–7об) kértem beszkenneletni. Egyrésztől bízom benne, hogy előkerülnek ezek a már Magyarországra kétszer is eljutott másolatok (vagy legalább az egyik), másrésztől remélem, hogy sikerül még a fennmaradó dokumentumokat is beszkenneletni, így idővel jó felbontású, digitális változatban az eredeti levél is elérhető lesz Magyarországon.

5-ös gyelo: Rákóczi [József] fejedelem manifesztuma arról, hogy a török szultán protektorátusába vette őt és megígérte támogatását a küszöbön álló háborúban. Cárgrádban kiadva.

Orosz cím: Манифест венгерского князя Р. о том, что турецкий султан принял его в свою протекцию и обещал ему помощь в предстоящей войне. Дан в Царьграде.

Év: 1738

Nyelv: latin, orosz

Oldalak: 1, 1об, 2, 2об, 3, 3об, 4, 4об, 5

Állapot: teljesen beszkenneelve

Az említett 5 levél közül, amelyet II. Rákóczi Ferenchez kapcsolódóként határoztunk meg, ez az utolsó, egyben a legkevésbé kapcsolódó, hiszen ez már a fejedelem halála után született. A címben említett Rákóczi fejedelem nem is ő, hanem fia, Rákóczi József (1700–1738), aki még a levél keletkezésének évében meghalt. A levél megírásának története közismert: a török szultán az 1738–39-es orosz–török háborúban – amelybe az osztrákok is beléptek az oroszok oldalán – próbálta meggyőzni Rákóczi Józsefet, hogy mögé sorakoztassa fel a kurucokat, ezzel újítva ki a magyar–osztrák konfliktust. Az 5-ös gylóban Rákóczi József két oldalas eredeti manifesztuma olvasható latinul, amit az orosz nyelvű fordítás követ (nagyobb betűkkel) hat és fél oldalon. Mind a latin nyelvű, mind pedig az orosz fordítás teljesen ép és jól olvasható.

¹⁰ „25.2.85. л. 4–5 – ксеро для Министра культуры ВНР Кепеци.”

¹¹ „200? С/Е. Тури[л/с]ова /го??е? МИД/ за?рое пос-ва р 8/ф в Будапеште. Ксеро”

6-os gyelo: A magyar-cseh királynő [Mária Terézia] és a porosz király [II. Frigyes] drezdai [béke]szerződése. (nyomtatott dokumentum, francia nyelvű)

Orosz cím: Трактат между венгеро-богемской королевой и прусским королем заключенный в Дрездене (печатный, на французском языке).

Év: 1745

Nyelv: francia

Oldalak: 1, 1oб, 2, 2oб, 3, 3oб, 4, 4oб, 5, 5oб, 6, 6oб, 7, 7oб, 8, 8oб, 9, 9oб, 10, 10oб, 11, 11oб, 12, 12oб

Állapot: interneten azonos kiadás elérhető, nem szükséges szkennelni

A 40-es magyar fondban összesen két gyeloban vannak nyomtatványok, ebből a 6. gyelo az egyik: a Mária Terézia magyar-cseh királynő és II. Frigyes porosz király által kötött, 1745-ös drezdai béke szövege. Érdekes, hogy egymás után kötve két példányt is tartalmaz. A 40-es fondban lévő dokumentumok közül vélhetően ez a leginkább ismert és elérhető, így beszkenelését nem tartjuk szükségesnek.¹² Ami különbözővé teheti a többi fellelhető példánytól, az az a néhány kiemelés, ami megtalálható az első példányban. Ezeknek eredetéről semmit sem tudunk, lehetnek például későbbi levéltáros, vagy korabeli hivatalnoki kiemelések is.

Az első kiemelés az 5. oldalon (3. lap) a szöveg közepén található: piros ceruzával a baloldalra van írva egy „13”-as szám, és az alábbi részben szintén pirossal alá van húzva majdnem két sor:

„... Heritiers & Successeurs , Royaume , Etâts & Païs de l'autre côté, tous les précédens Traités allegués ci-deslus étants renouvelés par celui-ci, & confirmés de nouveau , de la maniere la plus forte & la plus solemnelle , avec toutes les rénonciations ...”

A második kiemelés a 10. oldalon (5oб lap) található. Itt az egész 8-as cikkely (Article VIII.) ki van jelölve a bal oldalon piros ceruzával függőleges vonallal, illetve az alábbi rész alá is van húzva:

„... Reine d' Hongrie & de Boheme tous les Etâts de Sa Majesté Prussienne, fans exception, & Sa Majesté le Roi de Prusse tous les Etâts, ...”

Végül mindkét példányban, a végén van egy-egy cirill betűs bejegyzés. Az elsőben a 12. oldalon (6oб lap):

приложение креляшила[?]
чинского к № ..1. [?]

A második példányban szintén a 12. oldalon (12oб lap):

приложение крелящий ланчинско
к № ..1. [?]

¹² A teljes békeszerződés szövege az interneten is megtalálható:
https://books.google.hu/books/about/Traite_de_paix_entre_sa_majeste_l_Impera.html?id=6ldNFFOmoHkC&redir_esc=y (letöltve: 2018-08-09)

7-es gyelo: Bizonyítékok Francois Michael Ljubiz Prokopovitschnak a magyar lázadásban való részvételéről. (1796. december 21; 1798. szeptember 10; 1799. február 15.)

Orosz cím: Аттестаты Франсуа Михаэля Любич Прокоповича о его участии в венгерской революции. (1796 г. 21 Декабря; 1798 г. 10 Сентября; 1799 г. 15 Февраля)

Év: 1796–1799

Nyelv: francia

Oldalak: 1, 2, 2oб, 3, 4, 5, 6, 7, 7oб

Állapot: teljesen beszkenneve

A 7-es gyeloban lévő francia nyelvű levelek az évszázad végén, 1796–1799 között keletkeztek. A címben is megjelölt három évszámon (1796. szeptember 21; 1798. szeptember 10. és 1799. február 15.) kívül van még egy 1797. április 28-i, egy 1798. január 9-i, egy 1798. szeptember 20-i és egy dátum nélküli levél. Ugyanakkor az 1799. február 15-i dátumozás nem egyértelmű, az ugyanis a 6. lap alján található, pedig a keltezés az összes többi esetben a lap tetején van. Így az ezelőtt található szövegnek is a keltezése vélhetően a lap tetején lévő (1798. szeptember 10.). Bár a dátum nélküli levél után található a két keltezéssel is rendelkező levél, a szövegek elhelyezkedéséből kizárhatónak tartjuk, hogy az egyik dátum ahhoz tartozna. Végeredményben tehát azt mondhatjuk, hogy a gyelo 9 lapján található valamilyen írás. Ebből az elsőn a gyelo tartalmáról olvashatunk néhány sorban¹³, a fennmaradó 8 lapon pedig 6 külön levél osztozik, amiből az egyiknél (a már említett 6. lapon) két dátum is szerepel, míg egy másiknál (5. lap) egyáltalán nincs dátum. A levelek keletkezési helye Felső-Magyarország, azon belül is Sáros vármegye és a Szepesség¹⁴. Mivel a levél nyelve francia, a tartalmáról jelenleg részletesebb információt még nem tudunk adni.

8-as gyelo: Mária Terézia magyar királynő körlevelei a külszolgalaton lévő magyar diplomaták számára, amelyeket átadott Hohenholz magyar rezidens, Besztuzsev-Rjumin kancellárnak. (1744. augusztus 7.)

Orosz cím: Рескрипты (циркулярные) венгерской королевы Марии Терезии к венгерским дипломатическим представителям за границей, переданные венгерским резидентом в России Гогенгольцем канцлеру Бестужеву-Рюмину. (1744 г. 7 Августа)

Év: 1744

Nyelv: latin

Oldalak: 1, 2, 2oб, 3, 3oб, 4, 4oб

Állapot: interneten azonos kiadás elérhető, nem szükséges szkennelni

Mivel Mária Terézia által több külföldi képviselőjéhez küldött körlevélről van szó, tartalma minden bizonnyal már ismert a szakma előtt. Erre további biztosíték, hogy az interneten is elérhető.¹⁵ Mivel pedig a dokumentum végiglapozása során nem találtunk benne

¹³ „1798, Сентябрь. Прошении разных вид в Коллегии Иностран. дел и разным [?] сановникам. (на иностр. языках),”

¹⁴ A keltezések helyszínei: „Lublau, Nagy-Sarosch, Leutschov, Eperies [kétszer], Iglau.”

¹⁵ Az első oldal első bekezdésének második sora az interneten fentlévő verzióban olvashatatlan a lap felgyűrődése miatt. Ez a moszkvai példány alapján a következő: „tre Rescrit du 13. du mois dernier passé, non seulement ce”.
<https://play.google.com/store/books/details?id=5N9KAAAACAAJ&rdid=book-5N9KAAAACAAJ&rdot=1>
 (letöltve: 2018-08-07) Emellett egy 1934-ben Szegeden kiadott doktori értekezés bibliográfiájában is említene

semmilyen egyéb bejegyzést vagy kiemelést, szkennelését sem tartjuk feltétlen szükségesnek. Amit érdekesnek tartunk ezzel a dokumentummal kapcsolatban, az a levéltári címjegyzékbe felvitt megnevezése. Láthatjuk, hogy Nikolai Sebastian von Hohenholz-ot¹⁶, magyar rezidensként azonosították, noha nyilvánvalóan nem volt magyar nemzetiségű, és valószínűleg nem is a korabeli Magyar Királyság területéről származott. A dokumentum 1744-es keletkezésekor Mária Teréziát már cseh királynőnek is megkoronázták, de sem a cseh királyi cím, sem pedig az osztrák főhercegnői cím nem került említésre. Mindez érthető abból a tekintetből, hogy amíg Mária Terézia férjét, I. (Lotaringiai) Ferencet 1745-ben nem koronázták meg német-római császárnak, addig az uralkodónő legjelentősebb címe a magyar királynői cím volt. Mindez azért is különösen érdekes, mivel az orosz szakirodalomban, a 18. századi Habsburg uralkodók szolgálatában álló diplomatákat és államférfiakat minden esetben „ausztriai” (австрийский) jelzővel szokták illetni, ebben az esetben pedig nyilvánvalóan az osztrák fondba került volna a dokumentum. Összességében tehát elmondható, hogy bár nem megszokott, de nem is helytelen 1740–1745 között a Habsburg Monarchia diplomatáit a magyar királynő (венгерская королева) alattvalójaként, ezáltal akár magyar diplomataként meghatározni.

Összefoglaló táblázat

Gyelo száma	Név	Évszám	Állapot
1	Máriássy [Oroszországban egykor szolgált] magyar ezredes emlékeztetője arról a kéréséről, hogy az orosz követ Cárgrádban [Konstantinápolyban] erősítse meg, hogy a Portával való szerződésalkötés alkalmával említésre kerül Rákóczi fejedelem is.	1720	részben beszkenelve (1, 1o6), fennmaradó rész kiírva (2o6), fennmaradó rész szkennelése szükséges
2	Akta Máriássy ezredes a török határhoz való indulásáról, a kijevei kormányzóságon keresztül.	1720	olvasható részek teljesen begépelve, szkennelés szükséges
3	Akta a magyar nemes Jávorka Ádám, Cárgrádból Oroszországba érkezéséről, aki levelet hozott Rákóczi fejedelemtől és Nyepljujevtől [cárgrádi orosz követ] jelentéseit, Szemjon Pilarin doktor futár helyett. Jávorka visszaindulása Cárgrádba.	1724	részben begépelve (2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 9o6, 11), szkennelés szükséges
4	II. Rákóczi Ferenc fejedelem részvétnyilvánító levele I. Katalinnak I. Péter halála kapcsán, és üdvözlője trónra lépése alkalmából.	1725	részben beszkenelve (6, 6o6, 7, 7o6), fennmaradó rész szkennelése szükséges

egy azonos című, azonos évben, de más hónapban kiadott dokumentumot (Rescrit Circulaire de Sa Majesté la Reine d'Hongrie & de Bohême à ses Ministres dans les Cours Étrangères à Vienne le 18 Juillet 1744.), amely akkor a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában volt megtalálható. Olga, Droszt: Les premiers imprimés en français de Vienne (1521–1538). Avec un supplément à la bibliographie française de Vienne. In: Francia Tanulmányok, 13. Szegedi Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem, 1934. 46–47. http://acta.bibl.u-szeged.hu/16958/1/francia_tanulmanyok_013_000-187.pdf (letöltve: 2018-08-07)

¹⁶ Nikolai Sebastian von Hohenholz (18. század). 1727. október és 1747. december között volt szentpétervári rezidens. Депеши прусского посланника при русском дворе барона Акселя фон-Мардефельда, 1740 года // Древняя и новая Россия, № 7. 1876. 285.

5	Rákóczi [József] fejedelem manifesztuma arról, hogy a török szultán protektorátusába vette őt és megígérte támogatását a küszöbön álló háborúban. Cárgrádban kiadva.	1738	teljesen beszkenneve
6	A magyar-cseh királynő [Mária Terézia] és a porosz király [II. Frigyes] drezdai [béke]szerződése. (nyomtatott dokumentum, francia nyelvű)	1745	interneten azonos kiadás elérhető, nem szükséges szkennelni
7	Bizonyítékok Francois Michael Ljubiz Prokopovitschnak a magyar lázadásban való részvételéről. (1796. december 21; 1798. szeptember 10; 1799. február 15.)	1796–1799	teljesen beszkenneve
8	Mária Terézia magyar királynő körlevelei a külszolgálaton lévő magyar diplomaták számára, amelyeket átadott Hohenholz magyar rezidens, Besztuzsev-Rjumin kancellárnak. (1744. augusztus 7.)	1744	interneten azonos kiadás elérhető, nem szükséges szkennelni

5. Az ösztöndíjjal kapcsolatos gyakorlati észrevételek (beleértve a többi ösztöndíjas számára hasznos tanácsokat is)

A dologi elszámolásra hagyott egy hét (az ösztöndíj utolsó napjától számítva) meglehetősen kevésnek bizonyulhat levéltári kutatás esetében. Egyrésztől megnehezíti a külföldi kutatómunka saját költségen való meghosszabbítását (az eredeti számlákat el kell juttatni a KKM felé, a posta azonban legalább 2 hét Moszkvából Budapestre), másrésztől pedig gondot okozhat a magyar nyelvű fordítások elkészítésében. Ha például szeretnénk a dologi költségek terhére valamilyen feltárt dokumentumot lefordíttatni, de nem sikerült azt szkennelve vagy fotózva megszerezni, vagy csak – mint az én esetemben – a kutatómunka végére, akkor nem biztos, hogy lesz elegendő idő itthon időben fordítót keresni, aki vállalná és el is készítené a munkát határidőre. A kifizetésnek ugyanis szintén meg kell történnie a hazaérkezést követő egy héten belül. Mindezek miatt úgy vélem, hogy sokkal inkább a kutatók javát szolgálná, ha a hazaérkezést követő 1 hónapon belül kellene elszámolni, esetleg azzal a kikötéssel, hogy hazaérkezést követő 1 héten belül a külföldi tartózkodás során keletkezett számlákat szkennelve vagy fényképezve már el kell juttatni a KKM számára. Így lenne még idő a megbízásos fordítói munkák elvégzésére is.

Eddig a magyar kutatók számíthattak szállásra a moszkvai Magyar Intézetben, ami elhelyezkedésével és környezetével sokban megkönnyítette a kutatómunka végzését. Mivel ez a továbbiakban már nem áll rendelkezésre, az oda utazó kutatóknak vélhetően szálláskereséssel is kell majd foglalkozniuk a kiküldetés előtt. Ez annyiban lehet szerencsésebb, hogy ha valaki kifejezetten egy levéltárban kutat, akkor kereshet annak közelében szállást, de a költségek nyilvánvalóan magasabbak lesznek. Különösen, ha figyelembe vesszük a város méreteit is: a belvárosi lakások nyilván drágábbak, és bár a tömegközlekedés magyar viszonylatban nem olyan drága, a külvárosból való beutazással eltöltött idő – a kiépített metróhálózat ellenére is – lehet nagyon hosszú.

Az Orosz Birodalom Külügyi Levéltárába a kutatási engedély megszerzése nem bonyolult procedúra, de hosszú időt igényel. Szükséges egy kinti intézet, aki benyújtja a kérelmet, de a kérelem benyújtásától kezdve akár 2 hónap is eltelhet, mire a kutató megkapja az engedélyt.

Ezt követően pedig arra kell készülni, hogy a levéltárak a rendelkezésükre álló kapacitásokhoz képest sokan használják, emiatt az újabb dokumentumok kihozatala néha egy hétig is elhúzódhat, de legjobb esetben is 3-4 nap várakozási idővel kell számolni. Szerencsére egészen sok anyagot ki lehet kérni egyszerre, de saját másolatokat készíteni (például telefonnal) szigorúan tilos. Az egyetlen lehetőség, hogy ők készítenek fénymásolatot, vagy beszkennek a kért dokumentumot, de hivatalosan maximum csak 20 oldalt. A gyakorlat azt mutatja, hogy ettől 4-5 oldallal lehet többet, de nyilvánvaló, hogy ez még így is nagyon kevés. Megoldásként ezért leginkább a kézzel másolás, vagy a gépelés marad, aminek az idejét viszont jelentősen megnövelheti az, ha az adott szöveg nehezen olvasható.

Hasznos információ lehet, hogy az Orosz Állami Könyvtárba (Российская государственная библиотека – РГБ) a regisztráció külföldiek számára is teljesen ingyenes, csak az útlevele és a migrációs kártyára van hozzá szükség. Ide annak is érdemes regisztrálnia, akinek egyébként éppen kintartózkodása alatt nem kell kutatni a könyvtár állományában, mivel a regisztrációval kapott olvasójeggyel bizonyos adatbázisokhoz itthonról is hozzáférhet, 5 éven keresztül. Ugyanez igaz az Oroszországi Nyilvános Történeli Könyvtárra is (Государственная публичная историческая библиотека России – ГПИБ), ahol bár van egy alacsony regisztrációs díj, de ugyanúgy 5 évre otthoni hozzáférést biztosít az adatbázishoz, amiben vannak letölthető dokumentumok is. Úgyhogy ebbe a két könyvtárba a regisztrációt minden kint kutató történésznek feltétlen javaslom.

Eger, 2018. szeptember 04.

.....

Dinnyés Patrik

6. Mellékletek

Tételes jegyzék

Az Orosz Birodalom Külügyi Levéltára – Архив внешней политики Российской империи
40-es fond: Oroszország kapcsolata Magyarországgal (1720–1799)

Фонд 40 Сношения России с Венгрией (1720–1799)

Gyelo száma	Név	Évszám
1	Máriássy [Oroszországban egykor szolgált] magyar ezredes emlékeztetője arról a kéréséről, hogy az orosz követ Cárgrádban [Konstantinápolyban] erősítse meg, hogy a Portával való szerződésalkötés alkalmával említésre kerül Rákóczi fejedelem is. Мемориал венгерского полковника Мариаша с просьбой о том, чтобы российский посланник в Царьграде подтвердил, что при заключении трактата с Портой будет упомянут князь Ракоций (Р.)	1720
2	Akta Máriássy ezredes a török határhoz való indulásáról, a kijevei kormányzóságon keresztül. Дело об отправлении полковника Мариаша до турецких границ через Киевскую губернию.	1720
3	Akta a magyar nemes Jávorka Ádám, Cárgrádból Oroszországba érkezéséről, aki levelet hozott Rákóczi fejedelemtől és Nyepljujevtől [cárgrádi orosz követ] jelentéseit, Szemjon Pilarin doktor futár helyett. Jávorka visszaindulása Cárgrádba. Дело о приезде из Царьграда в Россию венгерского шляхтича Адама Ягорка с пмсьмом от князя Р. и донесениями от Неплюева вместо курьера доктора Семена Пиларина. Отправление Ягорки обратно в Царьград.	1724
4	II. Rákóczi Ferenc fejedelem részvétnyilvánító levele I. Katalinnak I. Péter halála kapcsán, és üdvözlete trónra lépése alkalmából. Письмо князя Р. имп. Ек. I. с соболезнованием по случаю кончины П. I. и поздравлением с восшествием на престол.	1725
5	Rákóczi [József] fejedelem manifesztuma arról, hogy a török szultán protektorátusába vette őt és megígérte támogatását a küszöbön álló háborúban. Cárgrádban kiadva. Манифест венгерского князя Р. о том, что турецкий султан принял его в свою протекцию и обещал ему помощь в предстоящей войне. Дан в Царьграде.	1738
6	A magyar-cseh királynő [Mária Terézia] és a porosz király [II. Frigyes] drezdai [béke]szerződése. (nyomtatott dokumentum, francia nyelvű) Трактат между венгеро-богемской королевой и прусским королем заключенный в Дрездене (печатный, на французском языке).	1745
7	Bizonyítékok Francois Michael Ljubiz Prokopovitschnak a magyar lázadásban való részvételéről. (1796. december 21; 1798. szeptember 10; 1799. február 15.) Аттестаты Франсуа Михаэля Любич Прокоповича о его участии в венгерской революции. (1796 г. 21 Декабря; 1798 г. 10 Сентября; 1799 г. 15 Февраля)	1796–1799
8	Mária Terézia magyar királynő körlevelei a külszolgalaton lévő magyar diplomaták számára, amelyeket átadott Hohenholz magyar rezidens, Besztuzsev-Rjumin kancellárnak. (1744. augusztus 7.) Рескрипты (циркулярные) венгерской королевы Марии Терезии к венгерским дипломатическим представителям за границей, переданные венгерским резидентом в России Гогенгольцем канцлеру Бестужеву-Рюмину. (1744 г. 7 Августа)	1744

20.5 aca

Форма № 4

3AKA3

для исследователя Димитрие Тотрик (Венгрия)

Подпись Денис Р. П. дата 18.V.2018.

Тема и хронологические рамки исследования

№ п/п	№ и название фонда	№ описи	Год	№ единиц хранения	№ листа, с которых нужно приготовить копии
1	Ф. 10. Сношения России с Венгрией	1	1738	5	1, 108, 2, 208, 3, 308, 4, 408
2	— " —	1	1725	4	6, 608, 7, 708
3	— " —	1	1720	1	1, 108
4	— " —	1	1798	7	1, 2, 208, 3, 4, 5, 6, 7, 708
					24

Kérelem szkennelésre**Фонд 40. Сношения России с Венгрией (1720-1799)**

Опись 1.

A 40-es fondban egy opisz van csak, azon belül pedig 8 gyelo. Ebből sikerült lemásoltatni teljesen az 1-es, 5-ös, 7-es gyelokat, a 4-esből pedig 4 oldalt. Összesen ez 24 oldal.

A 6-os és 8-as gyelokat nem kell lemásolni, mivel azok nyomtatványok, így elérhetőek máshol is.

Amit le kellene még másolni: a 2-es és a 3-as gyelokat teljesen, illetve a 4-esből 5 oldalt. Pontosan az alábbi oldalakról van szó:

дело 2.: 1, 1об, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 7об (évszám: 1720.)

дело 3.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 8об, 9, 9об, 10, 10об, 11, 12, 12об, 13 (évszám: 1724.)

дело 4.: 1, 3, 4, 4об, 5 (évszám: 1725.)

Ez összesen 31 oldal.

Elvileg a 4-es gyeloból a 4, 4об, 5 oldalakat Köpeczi Béla kérésére 1985-ben, még minisztersége alatt lefénymásolták, de erről itthon a MNL-nek nem volt tudomása. Ez a bejegyzés volt a lapon, ahol a kikérők nevei, céljai vannak feltüntetve: „25.2.85. л. 4–5 – ксеро для Министра культуры ВНР Кеpeci.”

A 8 gyelo leírása:

1. Мемориал венгерского полковника Мариаша с просьбой о том, чтобы российский посланник в Царьграде подтвердил, что при заключении трактата с Портой будет упомянут князь Ракоций (Р.)
2. Дело об отправлении полковника Мариаша до турецких границ через Киевскую губернию.
3. Дело о приезде из Царьграда в Россию венгерского шляхтича Адама Ягорка с пмсмом от князя Р. и донесениями от Неплюева вместо курьера доктора Семена Пиларина. Отправление Ягорки обратно в Царьград.
4. Письмо князя Р. имп. Ек. I. с соболезнованием по случаю кончины П. I. и поздравлением с восшествием на престол.
5. Манифест венгерского князя Р. о том, что турецкий султан принял его в свою протекцию и обещал ему помощь в предстоящей войне. Дан в Царьграде.
6. Трактат между венгеро-богемской королевой и прусским королем заключенный в Дрездене. (печатный, на французском языке.)
7. Аттестаты Франсуа Михаэля Любич Прокоповича о его участии в венгерской революции. (1796 г. 21 Декабря; 1798 г. 10 Сентября; 1799 г. 15 Февраля)
8. Рескрипты (циркулярные) венгерской королевы Марии Терезии к венгерским дипломатическим представителям за границей, переданные венгерским резидентом в России Гогенгольцем канцлеру Бестужеву-Рюмину. (1744 г. 7 Августа)

Az egész végén még van egy névmutató, hogy kit hányszor és melyik gyeloban említene.